

ماهنامه تحلیلی انرژی (۳)

دوره یازدهم

معاونت پژوهش‌های تولیدی و زیربنایی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۷۲۲۷
آبان‌ماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱. خلاصه مدیریتی..... ۱
۱. مرور وضعیت بازار جهانی نفت در ماه آگوست..... ۱
۲. درباره تحولات توسعه منابع هیدروکربوری عمان و ضرورت توجه ایران به فرصت‌های در حال گذر..... ۶
۳. مرور گزارش مؤسسه مطالعات وودمکنزی در خصوص تحلیل وضعیت صنعت نفت و گاز در دوره پسا کرونا..... ۱۰
۱۴. منابع و مآخذ..... ۱۴

ماهنامه تحلیلی انرژی (۳) دوره یازدهم

خلاصه مدیریتی

- تولید نفت اوپک در ماه آگوست ۱۳ میلیون بشکه در روز کاهش یافت و به طور متوسط به روزانه ۲۴/۰۵ میلیون بشکه رسید.
- بر اساس آمار اوپک، عرضه جهانی نفت در ماه آگوست ۱/۳۲ میلیون بشکه در روز نسبت به متوسط ماه قبل افزایش یافت و به ۸۹/۸۸ میلیون بشکه در روز رسید.
- از آنجا که در میان مدت میدان گازی پارس جنوبی مهم‌ترین محل افزایش عرضه گاز طبیعی ایران خواهد بود و پیش‌بینی شده تا سال آینده (۲۰۲۱) تولید این میدان ۲۵ درصد رشد داشته باشد؛ بنابراین صادرات گاز طبیعی کشور به عمان می‌تواند حتی در شرایطی که میدان گازی (خزان مکرم) عمان به بهره‌برداری برسد، منافع زیادی برای ایران داشته باشد.
- براساس گزارش مکنزی، در سناریو خوش‌بینانه و کوتاه‌مدت (در بازه سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲) قیمت نفت جهان احیا و به مرز بشکه‌ای ۵۰-۶۰ دلار می‌رسد.

۱. مرور وضعیت بازار جهانی نفت در ماه آگوست

عرضه

به رغم کاهش عرضه جهانی نفت در فصل دوم سال جاری به دلیل شیوع ویروس کوید

۱۹ اعضای غیراوپک کاهش کمتری در عرضه خود نسبت به کم شدن حجم تقاضای نفت داشتند. به نظر می‌رسد این افزایش عرضه عمدتاً در فصل سوم سال از سوی کشورهای کانادا، آمریکای لاتین و ایالات متحده آمریکا بوده باشد گرچه اثر طوفان لورا که در ماه آگوست اتفاق افتاد، سطح تولید نفت آمریکا چندان زیاد نبود و اثر اندک آن بر خلیج مکزیک نمود یافت. پیش‌بینی شده که عرضه مایعات^۱ غیراوپک در فصول سوم و چهارم سال جاری به ترتیب ۲۰۰ و ۷۰۰ هزار بشکه در روز نسبت به فصل قبل افزایش یابد. مشارکت ۱۰ کشور غیراوپک با توافقنامه همکاری (DoC)^۲ به منظور تعدیل عرضه باعث شد که در فصل دوم سال ۲۰۲۰ به طور متوسط تولید مایعات غیراوپک به ۱۵/۸۶ میلیون بشکه در روز برسد. روند تولید نفت خام، مایعات گازی و سوخت‌های زیستی آمریکا نشان می‌دهد که در ماه ژوئن در مقایسه با روند کاهشی در ماه مه، رشد محسوسی به وجود آمده است، اگرچه تعداد دکل‌های فعال آمریکا در ژوئیه و آگوست از تعداد دکل‌های فعال ماه ژوئن کمتر بود اما سطح تولید آن افزایش یافت. علاوه بر این، تولید نفت در ژوئن در کشورهای کانادا، برزیل، اکوادور، چین و عمان تقویت شده است. پیش‌بینی‌ها برای سطح عرضه نفت در سال ۲۰۲۰ نشان داده که عرضه آمریکا و روسیه به ترتیب ۱ و ۱/۱ میلیون بشکه در روز کاهش خواهد یافت. همچنین از عرضه نفت کانادا، قزاقستان، مالزی، کلمبیا و آذربایجان کاسته خواهد شد و در مقابل نروژ، برزیل، گینه و چین به عرضه نفت خود تا پایان سال خواهند افزود. همچنین پیش‌بینی شده که تولید مایعات گاز طبیعی و مایعات غیرمتعارف اوپک در سال ۲۰۲۰ با کاهش روزانه ۰/۱ میلیون بشکه‌ای همراه باشد اما به همین میزان

1. Liquides

2. DoC: Declaration of Cooperation توافقنامه همکاری

(۱/۱ میلیون بشکه در روز) در سال ۲۰۲۱ افزایش خواهد یافت و به متوسط ۵/۲ میلیون بشکه در روز بالغ خواهد گردید. تولید نفت اوپک در ماه آگوست ۱۳ میلیون بشکه در روز کاهش یافت و به طور متوسط به روزانه ۲۴/۰۵ میلیون بشکه رسید. در جدول ۱ روند تغییرات تولید نفت اعضای اوپک براساس منابع ثانویه ارائه شده است.

جدول ۱. روند تغییرات تولید نفت اعضای اوپک ۲۰۱۹-۲۰۲۰

(هزار بشکه در روز)

کشور	۲۰۱۹	فصل اول ۲۰۲۰	فصل دوم ۲۰۲۰	ماه آگوست	تغییرات آگوست نسبت به ژوئیه
عربستان سعودی	۹۷۷۱	۹۷۹۶	۹۲۱۲	۸۸۹۲	۴۷۵
عراق	۴۶۷۸	۴۵۶۰	۴۱۲۷	۳۶۵۲	-۱۰۰
امارات متحده عربی	۳۰۹۴	۳۲۲۶	۲۸۹۳	۲۷۰۵	۱۸۰
کویت	۲۶۸۷	۲۷۴۱	۲۴۶۴	۲۲۸۸	۱۲۷
ایران	۲۳۵۶	۲۰۵۹	۱۹۵۸	۱۹۴۰	۱۰
نیجریه	۱۷۸۶	۱۸۰۰	۱۶۱۷	۱۴۸۲	۲
آنگولا	۱۴۰۱	۱۳۸۸	۱۲۷۰	۱۲۱۰	۲۴
لیبی	۱۰۹۷	۳۴۸	۸۴	۱۰۶	-۲
الجزایر	۱۰۲۲	۱۰۱۶	۸۷۸	۸۵۵	۴۷
ونزوئلا	۷۹۶	۷۳۰	۵۰۶	۳۴۰	۱
کنگو	۳۲۴	۲۹۵	۲۹۲	۲۷۷	۱۱
گابن	۲۰۸	۱۹۵	۱۹۸	۱۸۱	-۵
گینه نو	۱۱۷	۱۲۲	۱۱۱	۱۱۸	۱۱
جمع اوپک	۲۹۳۳۷	۲۸۲۷۶	۲۵۶۱۰	۲۴۰۴۵	۷۶۳

مأخذ: اوپک.

بر اساس آمار اوپک، عرضه جهانی نفت در ماه آگوست ۱/۳۲ میلیون بشکه در روز نسبت به متوسط ماه قبل افزایش یافت و به ۸۹/۸۸ میلیون بشکه در روز رسید.

تقاضا

بر اساس پیش‌بینی‌های اخیر اوپک، میزان تقاضای جهانی نفت در سال جاری به‌طور متوسط ۹۰/۲ میلیون بشکه در روز در نظر گرفته شده که ۴۰۰ هزار بشکه در روز نسبت به پیش‌بینی ماه قبل سازمان اوپک افزایش یافته است. در فصل دوم سال جاری میزان تقاضای نفت میان اعضای OECD ۱۰۰ هزار بشکه در روز بیشتر از سطح مورد انتظار قبلی بود و چشم‌انداز تقاضای نفت غیر OECD در سال جاری حدود ۵۰۰ هزار بشکه در روز کمتر از سطح مورد انتظار قبلی خواهد بود؛ علت آن کاهش تقاضای نفت آسیا به‌ویژه هند عنوان شده است. این چشم‌انداز تحت تأثیر روند کنونی در نیمه اول سال آینده هم اثرپذیر خواهد بود. سرعت احیا، فعالیت‌های اقتصادی و پتانسیل رشد تقاضای نفت در میان سایر کشورهای آسیایی نظیر هند همچنان با عدم قطعیت همراه است. در پیش‌بینی ماه قبل اوپک، میزان افزایش تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۱ حدود ۶/۶ میلیون بشکه در روز در نظر گرفته شده بود اما در پیش‌بینی ماه سپتامبر اوپک ۴۰۰ هزار بشکه در روز، کمتر است. میزان تقاضای جهانی نفت در سال آینده ۹۶/۹ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است.

وضعیت اقتصاد جهان

همان‌طور که در گزارش‌های ماه‌های قبل اوپک پیش‌بینی شده بود، میزان سرعت بهبود نسبی اقتصادهای بزرگ جهان متفاوت است. به‌نظر می‌رسد با خوش‌بینی محتاطانه اوپک، روند بهبودی و احیای اقتصادهای بزرگ جهان به‌ویژه در چین به‌مراتب بهتر بوده، اما در مقابل، اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه روند نزولی داشتند. سازمان اوپک میزان رشد اقتصادی جهان را در سال جاری ۴/۱- درصد پیش‌بینی کرده که نسبت به پیش‌بینی ماه قبل

۰/۱ درصد کاهش یافته است. این میزان برای سال آینده ۴/۷ درصد خواهد بود که نسبت به ماه قبل در پیش‌بینی اوپک تغییری ایجاد نشده و ثابت است. در جدول ۲ پیش‌بینی نرخ رشد اقتصادی برخی کشورهای برگزیده جهان و درصد تغییرات ارائه شده است.

جدول ۲. تغییرات نرخ رشد اقتصادی در پیش‌بینی‌ها (۲۰۲۰-۲۰۲۱)

(درصد)

سال	جهان	OECD	آمریکا	اروپا	انگلستان	ژاپن	چین	هند	برزیل	روسیه
۲۰۲۰	-۴/۱	-۶	-۵/۱	-۷/۷	-۸/۸	-۵/۵	۱/۸	-۶/۲	-۶/۵	-۴/۹
تغییرات از ماه ژوئیه	-۰/۱	۰/۲	۰/۲	۰/۳	۰	-۰/۴	۰	-۱/۶	۰/۵	-۰/۲
۲۰۲۱	۴/۷	۴	۴/۱	۴/۳	۴/۱	۳/۲	۶/۹	۶/۸	۲/۴	۲/۹
تغییرات از ماه ژوئیه	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

مأخذ: ماهنامه بازار نفت اوپک، آگوست ۲۰۲۰.

قیمت جهانی نفت

افزایش قیمتی که در ماه آگوست به واسطه روند بهبود تدریجی بازار اتفاق افتاد باعث شد سطح قیمت جهانی نفت به سطح شش ماه گذشته برسد. این افزایش در متوسط قیمت سبد نفت اوپک مشهودتر بود. ارزش نفت سبد اوپک در ماه آگوست بشکهای ۱/۷۷ دلار افزایش یافت و به متوسط ۴۵/۱۹ دلار به ازای هر بشکه رسید. متوسط قیمت نفت برنت و وست تگزاس اینترمدیت هم در ماه آگوست به ترتیب با ۴/۲ و ۴ درصد افزایش، ۴۵ و ۴۲ دلار به ازای هر بشکه معامله شد. علل این رشد قیمت، بهبود عملیات پالایشگاهی و نرخ بهره‌برداری در مناطق اصلی نفتی و مثبت شدن شاخص‌های اقتصادی و فعالیت‌های صنعتی در ایالات متحده و چین ذکر شده است.

۲. درباره تحولات توسعه منابع هیدروکربوری عمان و ضرورت توجه ایران به

فرصت‌های در حال گذر

۲-۱. طرح موضوع

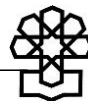
بیش از هجده اجلاس کمیسیون مشترک همکاری اقتصادی میان ایران و عمان برگزار شده و همواره ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های مثبت همکاری میان دو کشور مورد تأکید قرار گرفته است، به طوری که حجم تجارت کشور با عمان براساس آمار اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، در سال ۱۳۹۷ به یک میلیارد و ۱۶۱ میلیون دلار بالغ شده است. با توجه به ویژگی‌های مستعد ژئوپلیتیکی، اقتصادی و دیپلماسی نفت و گاز بسترهای همکاری بسیار مساعدی میان این دو کشور وجود دارد و بهره‌گیری بهینه از آن در شرایط سخت تحریم‌های کنونی، منافع زیادی برای ایران در بر خواهد داشت.

تحولات توسعه‌ای در حوزه نفت و گاز، عمان با توجه به برنامه چشم‌انداز ۲۰۴۰ این کشور حاکی از سرعت یافتن تحقق پروژه‌هاست و لذا با توجه به شتاب فعالیت‌های توسعه‌ای این کشور، به نظر می‌رسد ایران برای دستیابی به فرصت‌های پیش رو باید سرعت بیشتری را در پیش گیرد. در این یادداشت، تحولات اخیر توسعه نفت و گاز عمان مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۲. تحلیل و ارزیابی

۲-۲-۱. تصویر کلی از کشور عمان

سلطان‌نشین عمان که در منطقه خاورمیانه قرار دارد، از دو پهنه سرزمینی مجزا یکی در مجاورت تنگه هرمز و دیگری در مجاورت دریای عرب تشکیل شده است. عمان از جنوب با یمن، از غرب با عربستان سعودی و امارات متحده عربی همسایه و با ایران مرز دریایی دارد. (شکل ذیل)

شکل موقعیت جغرافیایی عمان با کشورهای همسایه

مأخذ: ایرنا.

براساس آمار بی پی ۲۰۲۰، میزان ذخایر اثبات شده گاز طبیعی عمان تا پایان سال ۲۰۱۹ معادل ۰/۷ هزار میلیارد مترمکعب ارزیابی شده که نسبت به سال ۲۰۱۸، ۲۸/۵ درصد افزایش یافته است.

میزان تولید گاز طبیعی در این کشور طی سال ۲۰۱۹ معادل ۳۶/۳ میلیارد مترمکعب بود که نسبت به سال قبل آن ۰/۹ درصد رشد کرده و این در حالی است که مصرف گاز این کشور در سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ برابر با ۲۵ میلیارد مترمکعب بوده که نسبت به سال ۲۰۱۷ حدود ۶/۸ درصد افزایش یافته است.

میزان صادرات ال.ان.جی این کشور در سال گذشته ۱۴/۱ میلیارد مترمکعب بوده که نسبت به سال قبل آن ۳/۶ درصد رشد داشته است. مقاصد صادرات ال.ان.جی عمان در سال ۲۰۱۹ کشورهای کویت، امارات متحده عربی، آفریقا، چین، هند، ژاپن، پاکستان، کره جنوبی، تایوان، تایلند و آسیای پاسیفیک بوده است.

۲-۲-۲. طرح‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه نفت و گاز

سلطنت عمان با هدف کاهش وابستگی به خام‌فروشی نفت و گاز و متنوع‌سازی اقتصاد، برنامه چشم‌انداز ۲۰۲۰ خود در قالب ۹ برنامه پنج‌ساله تنظیم و اجرا کرده و برنامه چشم‌انداز ۲۰۲۰-۲۰۱۶ آن نیز با سرعت پیشرفت کرده و همچنین برنامه چشم‌انداز ۲۰۴۰ نیز در راستای اهداف پیشین تدوین و در حال اجراست.

یکی از اصول سیاستی عمان پرهیز از خام‌فروشی عنوان شده و در چشم‌انداز ۲۰۴۰ این کشور عمدتاً پالایش مواد خام و فراوری مورد توجه قرار گرفته است. از این رو برای توسعه پتروشیمی و پالایشگاه‌ها سرمایه‌گذاری‌های کلانی صورت گرفته و در حال انجام است. در بخش گاز نیز این کشور با افزایش تقاضا به‌ویژه در بخش برق و پروژه‌های صنعتی مواجه است. بنابراین پروژه میدان خزان در بلوک ۶۱ از جمله پروژه‌های کلانی است که این کشور با همکاری شرکت بریتیش پترولیوم (BP) در دست اجرا دارد.

در بخش بالادستی در اواخر فوریه ۲۰۱۹، شرکت‌های توتال و شل برای توسعه بلوک ۶ این میدان با مساحت ۷۵ هزار کیلومتر مربع، یک توافقنامه منعقد کردند. بر اساس گزارش وزارت نفت و گاز عمان، مهم‌ترین شرکت‌هایی که در زمینه اکتشاف و استخراج نفت در عمان فعالیت می‌کنند عبارتند از: توسعه نفت عمان، اکسیدنتال پترولیوم، دلیل پترولیوم، توسعه انرژی سی سی و نفت مسیره.

در اواخر ماه جولای سال جاری شرکت چینی CNPC اعلام کرد که با سرمایه‌گذاری ۱/۵ میلیارد دلاری، ۱۰ درصد از سهام توسعه گازی خزان - مکرم را از شرکت بی پی خریداری خواهد کرد. این در حالی است که شرکت بی پی ۶۰ درصد، شرکت ملی نفت عمان ۳۰ درصد و شرکت ملی نفت مالزی ۱۰ درصد از سهام این پروژه را در اختیار دارند. بهره‌برداری فازهای دوم و سوم میدان خزان مکرم به‌ترتیب در سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۲۳ و

۲۰۲۵ انجام خواهد شد و لذا حجم تولید گاز داخلی عمان افزایش خواهد یافت.

۲-۲-۳. منافع ایران از صادرات گاز به عمان

چشم‌انداز مصرف گاز در کشورهای منطقه به‌ویژه ترکیه، امارات، عراق و کویت نشان‌دهنده افزایش مصرف و رشد تقاضاست.

از سوی دیگر، کشورهای خاورمیانه و آفریقا در حدود ۲۲ درصد از تولید گاز جهان را در اختیار دارند که در سال ۲۰۲۴ به ۲۳ و در سال ۲۰۴۰ به حدود ۲۸ درصد افزایش خواهد یافت و از آنجایی که در میان‌مدت میدان گازی پارس جنوبی مهم‌ترین افزایش عرضه گاز طبیعی ایران خواهد بود و پیش‌بینی شده تا سال آینده (۲۰۲۱) تولید این میدان ۲۵ درصد رشد داشته باشد؛^۱ بنابراین صادرات گاز طبیعی کشور به عمان می‌تواند حتی در شرایطی که میدان گازی (خزان مکرم) عمان به بهره‌برداری برسد، منافع زیادی برای ایران داشته باشد.

عمان به‌مثابه قطب صادرات گاز به هند و چین و آسیا پاسیفیک است، بنابراین با توجه به نتیجه‌بخش نبودن خط لوله گاز تاپی^۲ گاز ایران از مسیر مسقط به‌جای اسلام‌آباد می‌تواند به هند برسد. با توجه به اهمیت تضمین‌های امنیتی مورد لزوم مطرح شده از سوی هند، واردات گاز ایران از طریق عمان در بلندمدت نسبت به واردات ال.ان.جی برای هند به‌صرفه‌تر است.

تبدیل شدن گاز ایران در بخشی از ظرفیت ال.ان.جی عمان و فروش و صادرات آن به کشور در آینده می‌تواند تأسیسات ال.ان.جی غیر ایران را در اختیار کشور قرار دهد. در اختیار قرار دادن خدمات و تجهیزات فنی و مهندسی ایران به عمان فرصت دیگری است که می‌تواند منابع زیادی را برای کشور به‌همراه داشته باشد.

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «ماهنامه تحلیلی انرژی ۲۶، دوره دهم»، شماره سلسل ۱۶۹۱۹.

۲-۳. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

یکی از مهم‌ترین سیاست‌های عمان در حوزه نفت و گاز، تنوع‌بخشی به اقتصاد و کم کردن وابستگی به تولید و صادرات نفت و گاز به صورت خام‌فروشی است. عمان دارای منابع عظیم هیدروکربوری است و از آنجا که این کشور دارای اقتصاد باز است، همواره شرایط را برای جذب سرمایه‌های خارجی مهیا کرده است. افزایش تعداد قراردادهای توسعه‌ای با شرکت‌های بزرگ چینی، هندی، انگلیسی، آمریکایی و هلندی، گواه تصمیم جدی عمان به شتاب در توسعه و تحولات حوزه انرژی است.

ایران با داشتن مرز دریایی مشترک با عمان و شرایط خاص ژئوپلیتیکی هرمز، پتانسیل و فرصت‌های اقتصادی و سیاسی مساعدی دارد و با توجه به سرعت یافتن تحولات توسعه منابع انرژی در عمان، باید همسو با سرعت این کشور از این فرصت‌ها استفاده بهینه کند. رفع موانع احداث خط لوله انتقال گاز ایران به عمان می‌تواند یکی از فرصت‌های توسعه و رونق اقتصادی کشور در شرایط کنونی باشد.

۳. مرور گزارش مؤسسه مطالعات وودمکنزی^۱ درخصوص تحلیل وضعیت

صنعت نفت و گاز در دوره پسا کرونا

صنعت نفت و گاز در ۱۲ سال گذشته دستخوش نوسانات زیادی شده و مصداق آن تغییرات کاهشی قیمت نفت در سه دوره بوده است. در دو دوره افت قیمت قبلی، این صنعت احیا شد و مجدداً به روال معمول تجاری خود بازگشت، اما هم‌اکنون این افت

1. Barbosa, F.;Bresciani, G.; Graham, P.; Nyquist, S., and Yanosek, K.(May 2020). "Oil and Gas after COVID-19: The Day of Reckoning or a New Age of Opportunity?", Mckinsey and Company

قیمت با دوره‌های قبل متفاوت است. بازار نفت با بحران انسانی کاهش شدید تقاضا و مازاد عرضه مواجه است؛ مضافاً اینکه سلامت ساختاری و مالی صنعت نفت و گاز بسیار بدتر از بحران‌های قبلی است. قیمت‌های کنونی نفت حتی کمتر از قیمت‌های ۳۰ سال پیش است و فشارهای اجتماعی ناشی از آن اجتناب‌ناپذیر است.

در گزارش ماه مه مؤسسه مطالعات جهانی مکنزی، اشاره شده که گرچه عمق و دوره بحران کنونی مشخص نیست، اما نتایج این مطالعه نشان داده که بدون تغییرات اساسی و پایه‌ای، صنعت نفت و گاز به دشواری مجدداً عظمت و سابقه تاریخی خود را بازیابد، چراکه هم‌اکنون این صنعت وارد مرحله‌ای شده که رقابت شدید، سرعت ارتقای فناوری‌ها و عرضه از تقاضا پیشی گرفته است. با وجود این، با اجرای برخی سناریوها و تغییرات شاید این صنعت بتواند برای دهه‌ها همچنان در بازار چند هزار میلیارد دلاری باقی بماند. برای تغییر الگوی موجود صنعت نفت و گاز لازم است در ساختار آن تحولات اساسی ایجاد شود و با تمسک به نوآوری‌های همه‌جانبه از امنیت و سودآوری آن پاسداری شود.

برنده‌آنهایی خواهند بود که از بحران کنونی فرصت‌سازی کنند. مدل‌های عملیاتی و ساختار اوراق بهادار خود را متحول نمایند. شرکت‌هایی که نتوانند تجدید ساختار کنند، محکوم به شکست هستند.

مرور ساختار نفت و گاز در دهه ۱۹۸۰ نشان داده که با ساختاربندی متناسب با شرایط آن موقع بازار، این صنعت ارزش سهام فوق‌العاده‌ای ایجاد کرد. از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۵ نرخ بازده سهامداران^۱ (TRS) در تمام بخش‌های صنعت نفت و گاز به‌استثنای شرکت‌های حفاری

1. Total Returns to Shareholders

و بازاریابی از شاخص (s & p) ۱۵۰۰ فراتر رفت. رشد تقاضای نفت و گاز و مساعدت اوپک باعث ثبات قیمت‌ها و ادغام شرکت‌های بزرگ باعث ارزش‌آفرینی برای شرکت‌های نفت و گاز شد. از جمله اتفاقات مشابهی که در این صنعت افتاد ادغام سه شرکت بزرگ تجهیزات و دستگاه‌های مورد استفاده در میادین نفتی^۲ بود. خط‌مشی‌ها و سیاست‌های جدید در کنار فناوری‌های نو برای همه فرصت‌های زیادی ایجاد کرد. قیمت نفت بشکه‌ای ۱۰ دلار در دهه ۱۹۸۰ بسیار زیان‌ده و بحرانی به‌نظر می‌رسد. در نتیجه به کمک تغییر ساختار شرکت‌ها و استفاده از فناوری‌های جدید، قیمت نفت افزایش یافت و بازار نفت و گاز تقویت شد.

از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۰ حتی با وجود سرعت بخشی عواملی نظیر رشد تقاضا و عرضه مؤثر بر تقویت بازار نفت و گاز، اما این صنعت جهانی نتوانست از بازارهای گسترده‌تر منتفع شود. در این دوره میانگین TRS سالیانه ایجاد شده توسط صنعت نفت و گاز پایین‌تر از شاخص (s & p) ۵۰۰ و در حدود ۷ درصد بود.

در اوایل دوره (۲۰۰۵-۱۹۹۰) ساختار سوددهی این صنعت مطلوب ارزیابی می‌شد. تقاضای نفت بیش از یک درصد در سال و ال.ان.جی سالیانه بین ۳ تا ۵ درصد رشد داشت. رفته‌رفته با ظهور انقلاب شیل، چالش‌های اوپک در بازار فزونی یافت. در حالی که اوپک از سال ۲۰۱۶ معادل ۵/۲ میلیون بشکه در روز از تولید نفت و مایعات گاز طبیعی کاسته، اما در مقابل ۷/۷ میلیون بشکه در روز بر تولید نفت شیل افزوده شده است. در شرایطی که نیاز نیست برای توسعه منابع جدید نفت و گاز تا ۱۰ سال وقت

۱. شاخص (s & p) ۵۰۰ مخفف عبارت Standard and Poor's ۵۰۰ شامل فهرستی است از ۵۰۰ سهام برتر در بازار بورس سهام نیویورک و نزدک (NASDAQ). این شاخص با استفاده از ریسک و بازده شرکت‌های بزرگ، عملکرد کل بازار سهام را ارزیابی می‌کند. شاخص S & P ۵۰۰ عملکرد شرکت‌های فعال در بازار سرمایه را بررسی می‌کند.

2. Oil Field Service Equipment (OFSE)

صرف شود، باید عرضه را مدیریت کرد، زیرا تکرار قیمت‌های بالای نفت در سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۰۰ دشوار است.

براساس گزارش مکنزی، چالش‌های امروز و آینده صنعت نفت و گاز دو عامل اصلی: ۱. اثر کرونا بر کاهش تقاضا و ۲. مازاد عرضه است.

در سناریو خوش‌بینانه و کوتاه‌مدت (عرضه، تقاضا و قیمت) در بازه سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ قیمت نفت احیا و به مرز بشکه‌ای ۵۰-۶۰ دلار می‌رسد.

در سناریو بلندمدت ۱۰ ساله چالش‌های کلان زیست‌محیطی از چالش‌های عرضه و تقاضا بیشتر خواهد بود. پیش‌بینی می‌شود نهایت پیک رشد تقاضای منابع هیدروکربوری تا دهه ۲۰۳۰ باشد و پس از آن تقاضا فروکش می‌کند.

چالش گذار انرژی^۱ از دیگر چالش‌های ادامه‌دار خواهد بود. هم‌اکنون دولت‌ها متمرکز بر کنترل شیوع ویروس کووید - ۱۹ و تبعاتی هستند که این درگیری اقتصادشان را در بر گرفته است.

تمام شرکت‌های نفت و گاز برای حفظ سلامت و بهداشت و ایمنی کارکنان خود در تلاشند و همین تلاش می‌تواند فرصتی برای شرکت‌ها ایجاد کند تا چارچوب این صنعت را به شکل بهینه‌تری تغییر دهند.

بخش بالادستی از جمله بخش‌هایی است که می‌توان تغییر بهینه‌تری برای آن در نظر گرفت و با دخیل کردن فناوری‌های نوین از هزینه‌های آن کاست.

لازم است در بخش پایین‌دستی، کلیه پالایشگاه‌های زیان‌ده و هزینه‌بر را تعطیل کرد یا مکانیسمی را برای کم کردن هزینه‌های آن در نظر گرفت. همان‌طور که در سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۰ تجربه شد، دولت‌ها برای سرپا نگه داشتن دارایی‌های ناکارآمد، مداخله

کردند که این خود باعث فشار آمدن به دارایی‌های مفیدتر و باارزش‌تر در سایر نقاط جهان شد. بنابراین برای ارزش‌بخشی به هر سنت از پالایشگاه‌ها هم تلاش مضاعف نیاز است و هم باید پالایشگاه‌ها و زنجیره تأمین^۱ بهینه‌سازی شود. به‌طور کلی در میان‌مدت ارزش شبکه‌های خرده‌فروشی (و دسترسی به مشتریان نهایی) افزایش خواهد یافت.

صنعت نفت و گاز به کارکنان با استعداد و حتی در برخی جاها به هوش‌های برتر دیجیتال، فناوری و تجاری نیاز دارد. همه این موارد برای تحول مدل کسب‌وکار لازم است. این صنعت می‌تواند از بحران کنونی درس‌ها بیاموزد. با کاستن بوروکراسی و تصمیم‌گیری درست، این امر تسهیل می‌شود. ترکیب جدیدی از استعدادهای می‌تواند برخی از ذهنیت‌های مبتکرانه و پیشگام که در گذشته این صنعت وجود داشته را مجدداً خلق نماید.

منابع و مآخذ

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «ماهنامه تحلیلی انرژی ۲۶، دوره دهم»، شماره مسلسل ۱۶۹۱۹.
2. Barbosa, F.;Bresciani, G.; Graham, P.; Nyquist, S., and Yanosek, K.(May 2020). "Oil and Gas after COVID-19: The Day of Reckoning or a New Age of Opportunity?", Mckinsey and Company
3. "BP Statistical Review of World Energy 2020". Retrieved from www.bp.com
4. IEA Oil Market Report, (July, 2020). Retrieved from www.iea.com
5. Opec Monthly Oil Market Report, (Sept, 2020). Retrieved from <https://momr.opec.org/>

شماره مسلسل: ۱۷۲۲۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ماهنامه تحلیلی انرژی (۳) دوره یازدهم

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه و تدوین: زهرا جعفری

اظهار نظر کننده: دفتر مطالعات سیاسی

ناظران علمی: امیررضا شاهانی، روح‌الله احمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. عرضه و تقاضای جهانی نفت

۲. شرق مدیترانه

۳. ترکیه

۴. عمان

۵. تجارت گاز

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۸/۱۹